

БҮЛЭГ 4

ГАДААД СЕКТОР

- 4.1 ГАДААД ХУДАЛДАА
- 4.2 ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ
- 4.3 ГАДААД ӨР

4. ГАДААД СЕКТОР

ТОЙМ

Экспортын орлого 2024 оны эхний хагас жилд өнгөрсөн оны мөн үеэс 4 орчим хувиар өсөж, өмнөх улирлын өсөлтийн хурдыг давлаа. Үүнд, чулуун нүүрс, төмрийн хүдрийн биет хэмжээ нэмэгдсэн, дэлхийн зах зээл дэх алт, зэсийн үнэ өссөн нь эерэг нөлөө үзүүлээ. Оны сүүлийн хагас жилд нүүрс, зэсийн баяжмалын биет хэмжээний өсөлт, дэлхийн зах зээл дэх цэвэр зэс, алтны өндөр үнэ нь экспортын өсөлтийг дэмжихээр байна. Уул уурхайн экспортын үйл ажиллагааны идэвхжилийн нөлөөгөөр тоног төхөөрөмж, том машин механизмын импорт нэмэгдсэний зэрэгцээ зээл олголт эрчимжиж, өрхийн орлого сайжирснаар нийт импортын дүн өмнөх оны мөн үеэс 26 хувиар өслөө. Импортын өсөлт болон Төв банкнаас своп хэлцлийн хагас дүнг эргэн төлсөнтэй холбоотойгоор төлбөрийн тэнцэл алдагдалтай гарч, өмнөх улиралтай харьцуулахад гадаад валютын нөөц буурч, төгрөгийн ханш суларлаа.

ГАДААД ХУДАЛДАА

54. Гадаад худалдааны тэнцэл ашигтай гарсан ч өмнөх оны мөн үеэс буурлаа. Худалдааны тэнцэл 2024 оны эхний хагас жилд 2.4 тэрбум ам.долларын ашигтай гарсан ч өмнөх оны мөн үеэс 800 сая ам.доллороор буурлаа. Энэ нь импорт 26 хувиар, экспорт 4 хувиар өссөнөөс шалтгаалжээ. Харин худалдааны нийт эргэлт өмнөх оны мөн үеэс 11 хувиар буюу 1.4 тэрбум ам.доллороор өсөв (Зураг 4.1).

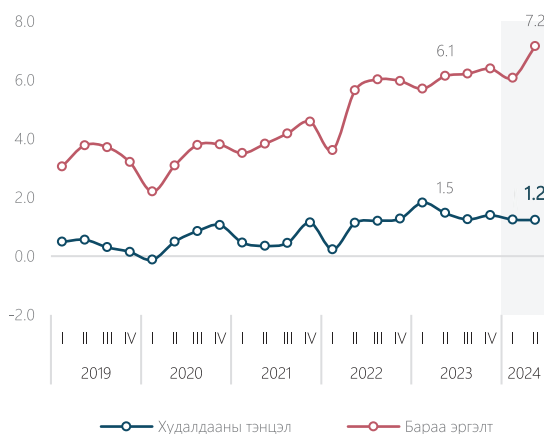
55. Голлох уул уурхайн бүтээгдэхүүний биет хэмжээ нэмэгдсэн нь нийт экспортын орлогыг өсөлтөд эерэг нөлөө үзүүлээ. 2024 оны эхний хагас жил экспорт 7.9 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 4 орчим хувиар өслөө. Өсөлтөд нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдрийн экспортын биет хэмжээ нэмэгдсэн нь голлон нөлөөллөө. Цаашид, нүүрс, зэсийн баяжмалын экспортын биет хэмжээний өсөлт, дэлхийн зах зээл дэх цэвэр зэс, алтны өндөр үнэ зэрэг нь экспортын орлогын өсөлтийг дэмжихээр байна.

56. Нүүрсний экспортын биет хэмжээ нэмэгдсэн хэдий ч хилийн үнэ буурлаа. 2024 оны эхний хагас жил нүүрсний экспортын биет хэмжээ 40.6 сая тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 27 хувиар өссөн ч хилийн үнэ 28 хувиар буурлаа. Үүнд, БНХАУ-ын үл хөдлөх хөрөнгийн салбар сэргэж чадахгүй байгаагаас шалтгаалан Ганцмод боомт дэх коксжих нүүрсний үнэ буурсан нь голлон нөлөөлжээ. Цаашид, нүүрсний биет хэмжээний өсөлт хадгалагдах хэдий ч хилийн үнэ нэмэгдэх төлөвгүй байна.

57. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж дэх арилжааны идэвх суларч байна. 2024 оны эхний хагас жилд уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр 14.5 сая тонн нүүрсийг тонн тутмыг нь 119 ам.доллороор, 980 мянган тонн төмрийн хүдрийг тонн тутмыг нь 73 ам.доллороор тус тус арилжаалаад байна. БНХАУ-ын үл хөдлөх салбарын хямрал болон тус улсын арматурын үйлдвэрлэлийн талаарх шинэ журам энэ оны 9 дүгээр сард хэрэгжих болсноор нүүрс, төмрийн хүдрийн эрэлтийг гол тодорхойлогч ган хайлуулах салбарт тогтворгүй байдлыг богино хугацаанд

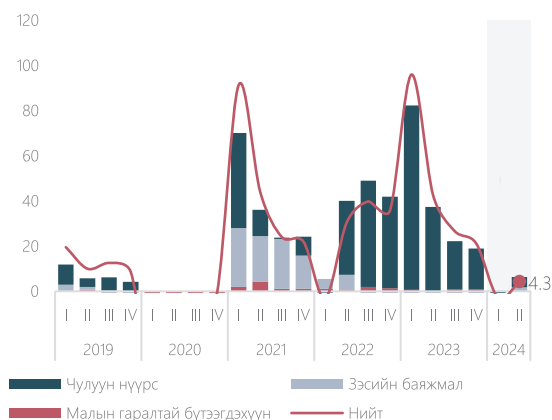
Зураг 4.1. Гадаад худалдааны үзүүлэлт

1.Гадаад худалдааны бараа эргэлт, тэнцэл (тэрбум ам.доллар)

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар.

2. Экспортын жилийн өсөлт (өсөлтийн хувь)

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар.

3. Экспортын голлох бүтээгдэхүүний биет хэмжээ

Бүтээгдэхүүний нэр	2023.06	2024.06	Өсөлт
Зэсийн баяжмал /мян.тонн/	764	785	2.7 %
Нүүрс /сая.тонн/	29.5 4	0.6	27.3 %
Алт /кг/	5,398	5,048	-6.9 %
Төмрийн хүдэр /мян.тонн/	2,681	3,596	25.4 %
Газрын тос /мян. баррель/	2,356	2,056	-14.3 %

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар.

бий болгоод байна. Шинэ журмын гол өөрчлөлт нь арматур хайлуулах болон туршилт хийх аргыг илүү нарийвчлан шинэ стандарттай болгож батлахаар байгаа нь ган хайлуулах зардлыг нэмэгдүүлэхээр байна. Үүнээс шалтгаалан, уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж дэх амжилттай болсон арилжааны тоо энэ 6 дугаар сард суларч, нүүрс төмрийн хүдрийн хэлцлийн үнэ буурлаа.

58. Зэсийн баяжмал, төмрийн хүдрийн экспорт нэмэгдлээ. 2023 оны 3 дугаар сард Оюутолгойн гүний уурхайн олборлолт эхэлсэн. Үүнтэй холбоотойгоор тус компанийн зэсийн баяжмал дахь цэвэр зэсийн агуулга нэмэгдсэнээр 2024 оны эхний хагас жил зэсийн баяжмалын экспортын орлого өмнөх оны мөн үеэс 9 хувиар өслөө. Түүнчлэн, олборлолт нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор төмрийн хүдрийн экспортын биет хэмжээ 3,569 мянган тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 25 хувиар өссөн байна. Цаашид, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдрийн олборлолт тогтвортой нэмэгдэх, дэлхийн зах зээл дэх цэвэр зэсийн үнэ өсөхөөр байна.

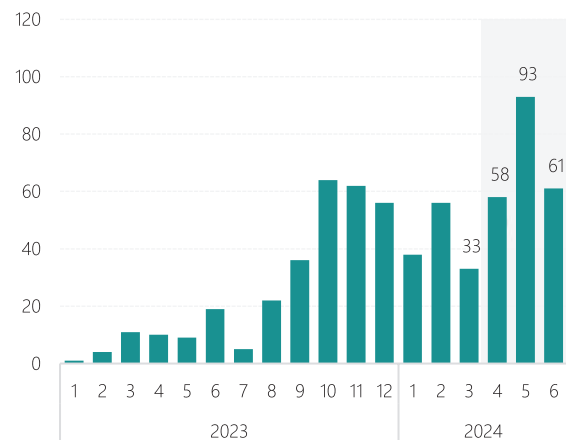
59. Газрын тосны экспорт өмнөх оны мөн үеэс буурлаа. Газрын тосны олборлолт удааширнаар газрын тосны экспорт 2,065 мянган баррельд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 14 хувиар буурлаа. Цаашид, газрын тосны экспортын биет хэмжээний өсөлт нэмэгдэх төлөвгүй байна.

60. Зудын нөхцөл байдлаас шалтгаалан уул уурхайн бус бүтээгдэхүүний экспорт өмнөх оны мөн үеэс буурлаа. Уул уурхайн бус бүтээгдэхүүний экспортын орлого өмнөх оны мөн үеэс 23 хувиар буурлаа. Үүнд, нийт нутгийн ихэнх хэсэгт өвөлжилт, хаваржилт хүндэрсэнтэй холбоотойгоор 2024 оны эхний хагас жилд өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад махны экспорт 57 хувиар, ноосны экспорт 45 хувиар, арьс ширний экспорт 31 хувиар тус тус буурсан нь голлон нөлөөллөө.

61. Эдийн засгийн тогтвортой өсөлт хадгалагдаж, бараа, бүтээгдэхүүний импортын хэмжээг өсгөлөө. Үндэсний статистикийн хорооноос заралдаг салбар хоорондын тэнцлийн статистикт нийт импортыг үйлдвэрлэлийн завсрын хэрэглээ, эцсийн хэрэглээ болон хөрөнгийн хуримтлал гэж гурав хуваан ангилдаг. Нийт импортын 60 орчим хувь нь үйлдвэрлэлийн завсрын хэрэглээнд ашиглагддаг бөгөөд эдийн засаг 9 улирал дараалан тогтмол өссөнөөр 2024 оны эхний хагас жилийн байдлаар импорт 5.4 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 25.9 хувиар өслөө (Зураг 4.3).

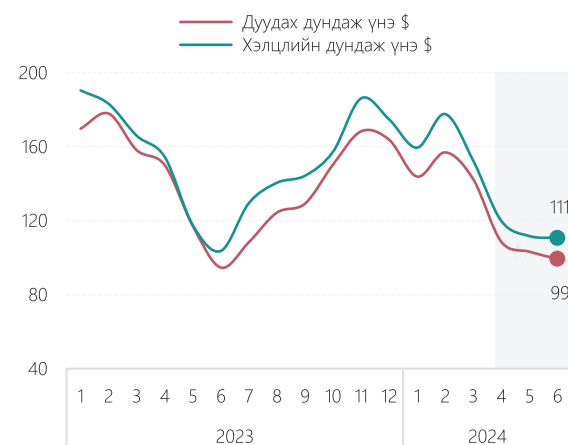
Зураг 4.1. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжаа

1. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааны тоо (тэрбум ам.доллар)

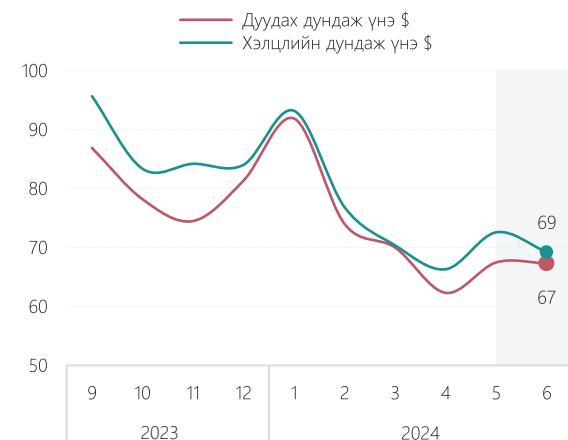
Эх сурвалж: Монголын хөрөнгийн бирж.

2. Нүүрсний дундаж үнэ (ам доллар/тонн)

Эх сурвалж: Монголын хөрөнгийн бирж.

3. Төмрийн хүдэр, баяжмалын дундаж үнэ (ам доллар/тонн)

Эх сурвалж: Монголын хөрөнгийн бирж.

62. Худалдааны түнш орнуудын бараа, бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт саарснаар импортын барааны үнийн өсөлт бага түвшинд байв.

Импортын дүн өмнөх оны мөн үеэс 1.1 тэрбум ам.доллараар өссөний 90 орчим хувийг тоо хэмжээ, 10 орчим хувийг үнийн өсөлт бүрдүүлсэн байна (Зураг 4.3). Манай улсын нийт импортын 40 хувийг БНХАУ-аас, 26 хувийг ОХУ-аас, 10 хувийг Япон улсаас худалдан авч байна. БНХАУ-аас машин, механик, тоног төхөөрөмж, хүнс, хэрэглээний бүтээгдэхүүн худалдан авч хэрэглэж байгаа бөгөөд тус улсын инфляц хоёрдугаар улирлын байдлаар 0.2 хувь байсан. Мөн Япон улсаас автомашин, түүний сэлбэг худалдан авч байгаа бөгөөд Япон иений ам.доллартой харьцах ханш 1990 оноос хойших түүхэн доод түвшинд хүрч буурснаар тус улсаас худалдан авч буй барааны зардлыг бууруулж байна. Харин ОХУ-ын инфляц хоёрдугаар улирлын байдлаар 7.8 хувь байна. Гэсэн хэдий ч тус улсаас худалдан авч буй бүтээгдэхүүний 70 хувийг нефтийн бүтээгдэхүүн бүрдүүлж байгаа ба ОХУ-ын Роснефть компанитай 2022 онд байгуулсан хэлэлцээрийн дагуу АИ-92 шатахууныг тогтвортой үнээр худалдан авч байгаа нь импортын барааны үнийн өсөлт бага байхад нөлөөллөө.

63. Импортын 25.9 хувийн жилийн өсөлтийг барааны бүлгээр авч үзвэл: нийт өсөлтийн 12.6 нэгж хувийг машин механик, тоног төхөөрөмж, 7.9 нэгж хувийг хэрэглээний бүтээгдэхүүн, 5.4 нэгж хувийг аж үйлдвэрийн орц тус тус бүрдүүлсэн байна (Зураг 4.3).

64. Эдийн засгийн өсөлт тогтвортой хадгалагдаж, аж ахуйн нэгжүүдийн санхүүгийн эх үүсвэр сайжирснаар тоног төхөөрөмжийн импорт өмнөх оны мөн үеэс 42 хувиар өсөж 1.0 тэрбум ам.долларт хүрлээ. Дотоодын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, эдийн засгийг төрөлжүүлэх хүрээнд эрчим хүч, хүнс, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн зориулалттай зарим тоног төхөөрөмжийг гаалийн татвараас чөлөөлснөөр тоног төхөөрөмжийн импорт нэмэгдэж, цаашид боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарыг дэмжихээр байна. Мөн уул уурхай болон тээврийн салбарын идэвхжилтэй холбоотойгоор ачааны тээврийн хэрэгслийн импорт 337 сая ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 51 хувиар, экскаватор, шанагат ачигчийн импорт 184 сая ам.долларт хүрч 2 дахин, дизелийн түлшний импорт 24 хувиар тус тус өслөө.

Зураг 4.3. Импорт

65. Өрхийн орлогын өсөлт нь хүнсний бүтээгдэхүүний импортыг нэмэгдүүлэх нөлөөг үзүүлж байна. Өрхийн бодит орлого сүүлийн дөрвөн улирал дараалан өндөр өсөж, өрхийн хэрэглээ нэмэгдсэнээр хүнсний бүтээгдэхүүний импорт 517 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 17 хувиар өслөө. Мөн гурилын үнийн өсөлтийг бууруулж, нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэх хүрээнд улаанбуудайн гурилын импортод хязгаар тогтоохгүй байж, 2024 оны 5 дугаар сарын 1-ны өдрөөс гаалийн албан татвараас чөлөөлсөн. Ингэснээр гурилын импорт 31.9 мянган тоннд хүрч өмнөх оны мөн үеэс 13 дахин нэмэгдлээ.

66. Зээл олголт нэмэгдэж, иргэдийн худалдан авах чадвар нэмэгдсэнээр удаан эдэлгээтэй хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний импорт нэмэгдлээ. Энэ оны эхний улиралд иргэдийн зээл олголт 36.0 хувиар өссөнөөр удаан эдэлгээтэй бараа, бүтээгдэхүүний импортыг нэмэгдүүлэв. Түүнчлэн, Японы иений ханш суларсны нөлөөгөөр манай улсын суудлын автомашины импортын хилийн дундаж үнэ 20.0 орчим хувиар буурснаар суудлын автомашины импортын тоо хэмжээ 2024 оны эхний хагас жилийн байдлаар 57 мянган ширхэгт хүрч, 76 хувиар өслөө. Суудлын авто машины импортын өсөлт болон аймаг, сумдын тэмдэглэлт ойн арга хэмжээг олноор тохиож, авто бензиний импорт 167 сая ам.долларт хүрч, 46 хувиар өслөө.

67. Ипотекийн зээлийн эх үүсвэр нэмэгдэж, цементийн гаалийн албан татварыг бууруулснаар барилгын материалын импорт өслөө. Барилгын салбарын үйлдвэрлэл энэ оны эхний хагас жилд 19.5 хувиар өсөж, барилгын материалын импорт 599 сая ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 18 хувиар өслөө. Хуримтлалын сангаас 500 тэрбум төгрөгийг ипотекийн хөнгөлөлттэй зээлийн хөтөлбөрт оруулж, ипотекийн зээл олголт 1.4 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 74.2 хувиар өссөнөөр орон сууцны эрэлт өсөж, барилгын материалын импортыг нэмэгдүүллээ.

Барилгын үнийн хөөргөдлөөс сэргийлэх хүрээнд цементийн импортод хугацаа, хэмжээний хязгаарлалт тогтоохгүй байхаар шийдвэрлэж, Засгийн газрын 2024 оны 188 дугаар тогтоолоор цементийн гаалийн албан татварыг 20 хувь байсныг 5 хувь болгож бууруулснаар цементийн импорт 86 мянган тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 12 хувиар өссөн байна. Цементийн гаалийн албан татварын хөнгөлөлт энэ оны 10 сарын 1-ний өдөр хүртэл үргэлжлэх боловч 2024 оны төсвийн тодотголд тусгагдсан томоохон төслүүдийн бүтээн байгуулалтын нөлөөгөөр оны сүүлийн саруудад барилгын материалын импорт нэмэгдэхээр байна

68. Импортын өсөлт оны сүүлийн саруудад хадгалагдахаар байна. Монгол улсын нийт импортын 80 орчим хувь нь Тяньжин боомтоор дамжин, төмөр замаар тээвэрлэгдэн Замын-Үүд боомтоор орж ирдэг. 2024 оны 3 дугаар сарын сүүлээс эхлэн Тяньжин боомтоос гарах галт тэрэгний тоо буурснаар энгийн үед 3,000 орчим байдаг чингэлгийн тоо 6,000 орчим хүрсэн. Гэсэн хэдий ч импортын өсөлт өндөр байлаа. Тяньжин боомтоос гарах галт тэрэгний тоо нэмэгдэж, 2024 6 дугаар сарын байдлаар чингэлгийн тоо 5,000 орчим болж буураад байна. Цаашид тээвэрлэлт эрчимжсэнээр оны сүүлийн саруудад хуримтлагдаад буй чингэлгийн нөлөөгөөр импортын өсөлт хадгалагдахаар байна.

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

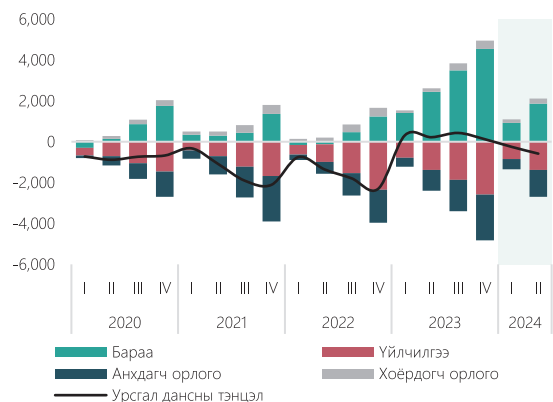
69. Урсгал данс алдагдалтай гарахад барааны импорт өсөж, хөрөнгө оруулалтын ногдол ашиг, хүүгийн төлбөр нэмэгдсэн нь нөлөөллөө. Урсгал данс 2024 оны эхний хагас жилд 0.6 тэрбум ам.долларын алдагдалтай гарснаар төлбөрийн тэнцлийн алдагдал 57 сая ам.долларт хүрлээ. Урсгал дансны алдагдал нэмэгдэхэд барааны импорт өмнөх оны мөн үеэс 1.3 тэрбум ам.доллаар, шууд хөрөнгө оруулалтын ногдол ашиг болон зээлийн хүүгийн төлбөр өмнөх оны мөн үеэс 0.3 тэрбум ам.доллаар тус тус өссөн нь голлон нөлөөллөө. Харин тээврийн салбарын идэвхжил өндөр байсан ч ачаа тээврийн үйлчилгээний зардал өмнөх оны мөн үеэс буурснаар нийт үйлчилгээний дансны алдагдал өмнөх оны мөн үетэй ижил түвшинд хадгалагдлаа (Зураг 4.4).

70. Төв банкны своп хэлцлийн эргэн төлөлтэй холбоотой гарах урсгал өссөн ч шууд хөрөнгө оруулалт болон бондын орох урсгал нэмэгдсэнээр санхүүгийн дансны ашиг өмнөх оны мөн үеэс нэмэгдлээ. Монголбанк 2024 оны 2 дугаар улиралд Хятадын Ардын Банктай байгуулсан своп хэлцлийн 4.5 тэрбум юань буюу 0.6 тэрбум ам.долларын эргэн төлөлтийг хийсэн нь гадаад валютын гарах урсгалыг нэмэгдүүллээ. Ингэснээр тус своп хэлцлийн үлдэгдэл 6.0 тэрбум юань буюу 0.8 тэрбум ам.доллар болж буурлаа. Харин шууд хөрөнгө оруулалтын цэвэр орох урсгал өмнөх оны мөн үеэс 0.6 тэрбум ам.доллаар нэмэгдэж, "МИК ОССК", Монгол Улсын Хөгжлийн Банк, Голомт банк зэрэг байгууллагууд олон улсын зах зээлд шинээр бондууд гаргаснаар 2024 оны эхний хагас жилийн байдлаар санхүүгийн дансны ашиг өмнөх оны мөн үеэс 0.6 тэрбум ам.доллаар нэмэгдлээ.

71. Өмнөх улиралтай харьцуулахад гадаад валютын нөөц буурч, төгрөгийн ханш суларлаа. Монголбанк своп хэлцлийн эргэн төлөлтийг хийсэнтэй холбоотойгоор гадаад валютын нөөц 2024 оны 2 дугаар улирлын эцэст 4.8 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх улирлын эцэсээс 0.4 тэрбум ам.доллаар буурлаа. Энэ нь бараа, үйлчилгээний импортын 3.9 сарын хэрэгцээг хангах түвшинтэй тэнцэж байна.

Зураг 4.4. Төлбөрийн тэнцэл, төгрөгийн ханш

1. Урсгал данс
(сая ам.доллар)

2. Санхүүгийн данс
(сая ам.доллар)

3. Төгрөгийн ханшийн жилийн өөрчлөлт
(хувь)

Төгрөгийн ам.доллартой харьцах ханш 2024 оны 2 дугаар улирлын эцэст 3,381 төгрөг болж, өмнөх улирлын эцсээс 5.1 төгрөгөөр буюу 0.1 хувиар суларлаа. Харин бодит ханшийн индекс 2024 оны эхний улирлын эцэст өмнөх оны мөн үеэс 15.0 хувиар чангараад байсан бол 2 дугаар улирлын эцсийн байдлаар 5.8 хувиар чангарсан байна.

72. Хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж, хадгаламжийн өсөлт саарснаар урсгал дансны тэнцэл буурлаа.

Урсгал дансны тэнцлийг тухайн улсын нийт хадгаламж болон хөрөнгө оруулалтын зөрүүгээр мөн тайлбарладаг. Цар тахлын үе буюу 2020-2021 онд урсгал дансны тэнцэл сайжирч, алдагдал буурсан нь эдийн засгийн идэвхжил саарч, нийт хөрөнгө оруулалт буурсантай холбоотой байв. Харин 2023 онд төсвийн орлого нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор Засгийн газрын хадгаламж өсөхийн зэрэгцээ хөрөнгө оруулалтын өсөлт өмнөх оноос саарснаар урсгал дансны тэнцэл сайжирсан. Гэсэн хэдий ч 2024 онд Засгийн газрын хэрэглээ нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор хадгаламжийн өсөлт саарснаар урсгал дансны тэнцэл муудаж байна (Зураг 4.5).

73. Гадаад хөрөнгө оруулалтын позиц сул хэвээр байна.

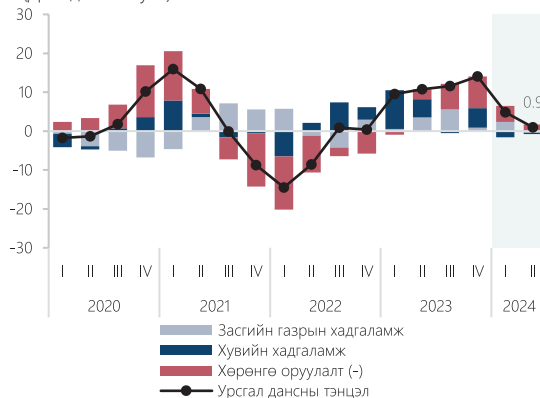
Гадаад хөрөнгө оруулалтын цэвэр позиц нь гадаад улсад байршиж буй Монгол Улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгө болон Монгол Улс бусад улсад төлөх үүрэг бүхий өр төлбөрийн зөрүүг харуулдаг. Манай улсын гадаад хөрөнгө оруулалтын цэвэр позиц 2024 оны эхний хагас жилийн байдлаар -41.6 тэрбум ам.доллар буюу ДНБ-ий -185 хувьтай тэнцэж байна. Өөрөөр хэлбэл, Монгол улсад байршиж буй, гадаад улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгийн дүн 50.6 тэрбум ам.доллар байгаа бол гадаад улсад байршиж буй Монгол Улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгө 9.0 тэрбум ам.доллар байна. Цаашид урсгал дансны алдагдлыг бууруулж, гадаад валютын нөөцийг зузаатгах замаар гадаад хөрөнгө оруулалтын позицыг сайжруулж, гадаад шокт өртөх эмзэг байдлыг бууруулах шаардлагатай.

74. Төсвийн зарлагын өсөлт импортыг нэмэгдүүлж, урсгал дансны тэнцлийг муутгаж болзошгүй байна.

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын зардлын огцом өсөлт нь импортыг өсгөх замаар урсгал дансны алдагдлыг нэмэгдүүлж, төлбөрийн тэнцэл, гадаад валютын нөөцөд үзүүлэх дарамтыг нэмэгдүүлж болзошгүй байна. Тухайлбал, ирэх онуудад импорт жилд дунджаар 1.8 тэрбум ам.доллароор өсөж, Засгийн газрын гадаад зээлийн хүү болон үндсэн төлбөрт жилд дунджаар 0.5 тэрбум ам.доллар төлөхөөр байна.

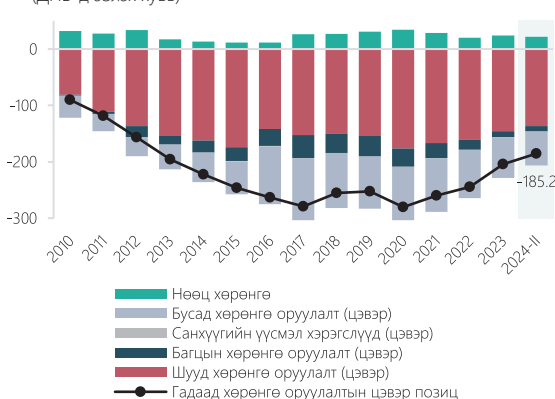
Зураг 4.5. Урсгал дансны тэнцэл ба гадаад хөрөнгө оруулалтын цэвэр позиц

1. Урсгал дансны тэнцлийн жилийн өөрчлөлт (ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол, Монголбанк
Тэмдэглэл: ДНБ-д эзлэх хувийг 4 улирлын гүйсэн нийлбэрээр тооцов.
Хөрөнгө оруулалтын өсөлт (бууралт) урсгал дансны тэнцлийг бууруулна (нэмэгдүүлнэ).

2. Гадаад хөрөнгө оруулалтын цэвэр позиц (ДНБ-д эзлэх хувь)

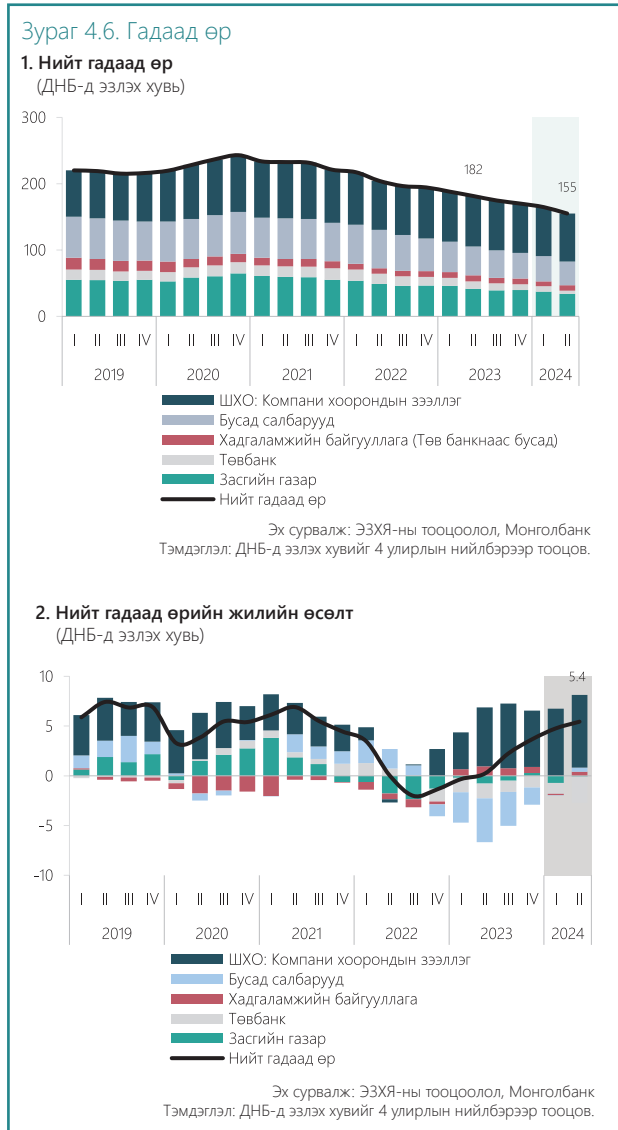
Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол, Монголбанк

75. Нийт гадаад өрийн үлдэгдлийн дүн өссөн ч ДНБ-д эзлэх хувь буурлаа. Монгол Улсын нийт гадаад өрийн үлдэгдэл 2024 оны эхний хагас жилийн эцэст 34.9 тэрбум ам.доллар болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.8 тэрбум ам.доллаар буюу 5.4 хувиар өслөө. Гэсэн хэдий ч ДНБ-ий өсөлттэй холбоотойгоор ДНБ-д харьцуулсан гадаад өрийн хэмжээ 155 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 26 нэгж хувиар буурсан байна (Зураг 4.6).

76. Төв банк болон Засгийн газрын гадаад өрийн үлдэгдэл буурсан ч хувийн хэвшлийн гадаад өрийн үлдэгдэл өслөө. Төв банк Хятадын Ардын Банк хооронд байгуулсан своп хэлцлийн 4.5 тэрбум юанийн эргэн төлөлтийг гүйцэтгэсэнтэй холбоотойгоор Монголбанкны гадаад өр өмнөх оны мөн үеэс 869 сая ам.доллаар буюу 47 хувиар буурсан бол зээлийн ашиглалт өссөнтэй холбоотойгоор Засгийн газрын гадаад өрийн үлдэгдэл өмнөх оноос ердөө 26 сая ам.доллаар буурсан байна. Харин хувийн хэвшлийн гадаад өр өмнөх оны мөн үеэс 2.7 тэрбум ам.доллаар буюу 11 хувиар өссөн нь Монгол Улсын нийт гадаад өрийн үлдэгдэл өсөхөд голлон нөлөөллөө (Зураг 4.6). Тухайлбал, шууд хөрөнгө оруулалттай компанийн зээллэг өмнөх оны мөн үеэс 2.4 тэрбум ам.доллаар, банкны салбарын гадаад өр өмнөх оны үеэс 140 сая ам.доллаар тус тус өссөн байна.

77. Нийт гадаад өрийн дийлэнх хэсгийг хувийн хэвшлийн өр бүрдүүлж байна. Монгол Улсын нийт гадаад өрийн үлдэгдлийн 22 хувийг Засгийн газрын өр, 5 хувийг төв банкны өр, үлдсэн 75 хувийг хувийн хэвшлийн өр тус тус бүрдүүлж байна. Хувийн хэвшлийн гадаад өрийн дийлэнх буюу 77 хувийг уул уурхайн салбар, 10 хувийг санхүүгийн салбар, 4 хувийг худалдааны салбар, үлдсэн 9 хувийг бусад 18 салбарын өр бүрдүүлж байна.

78. Гадаад өрийн динамик дунд хугацаанд харьцангуй тогтвортой байгаа ч ханш, урсгал дансны тэнцлийн шокуудад эмзэг байна. Суурь төсөөллөөр экспорт болон ДНБ-ий өсөлтийн эерэг нөлөөгөөр ДНБ-д харьцуулсан гадаад өрийн хэмжээ

дунд хугацаанд тогтвортой буурахаар байна. Гэсэн хэдий ч ДНБ-д харьцуулсан гадаад өрийн хэмжээ ханшийн өөрчлөлт, урсгал дансны тэнцлийн шокуудад эмзэг байна. Суурь төсөөлөлтэй харьцуулахад гадаад өр болон ДНБ-ий харьцаа урсгал дансны тэнцэл 1 стандарт хазайлтаар буурахад 11.9 нэгж хувиар, төгрөгийн ханш 10 хувиар сулрахад 13.7 нэгж хувиар тус тус өсөхөөр байна (Зураг 4.7)

